

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Indonesië: van Vorstenrijk tot Neo-kolonie

Teitler, G.

Citation

Teitler, G. (1979). Indonesië: van Vorstenrijk tot Neo-kolonie. *Acta Politica*, 14: 1979(2), 270-271.

Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3452027>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3452027>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

W. F. Wertheim, **Indonesië: van Vorstenrijk tot Neo-Kolonie**. Boom, Meppel, 1978, 276 bladzijden.

De indeling van deze bundel is chronologisch. De geschiedenis van Indonesië wordt in vijf tijdvakken ingedeeld (koloniale orde - vestiging, imperialisme, nadagen; nationale en neo-koloniale tijdperk). Wertheim zelf meent dat dit nieuwe boek tot op zekere hoogte kan voorzien in de behoefte aan een bijgewerkte sociale geschiedenis van Indonesië, zoals eerder door hem werd gegeven in 'Indonesian Society in Transition' (1956). Tezeldertijd echter waarschuwt de schrijver voor het op één lijn plaatsen van de beide boeken. Daarvoor is de onderhavige bundel te zeer opgebouwd uit in veruitleenlopende perioden geschreven — en oorspronkelijk op zich staande — artikelen, wat ook tot uiting komt in verschillende stijlen, die (volgens Wertheim) variëren van 'filmisch' tot 'analytisch'.

De afwisseling van stijl en de verscheidenheid aan onderwerpen contrasteren, dat leesbaarheid betreft, gunstig met het enigszins repetitieve van 'Indonesian Society in Transition'. Toch valt zeer te betreuren dat Wertheim zich zijn eerdere studie niet tot uitgangspunt heeft gekozen. Slechts een enkele maal weet Wertheim nu de diepgang en systematiek hiervan te bereiken. Wat beneden de maat blijft zijn vooral Wertheim's gebrek aan afstand nemen tot Sukarno en de 'filmische' gedeelten. Wat bijv. aan te vangen (wat dit laatste punt betreft) met de volgende schildering van de ondergang van het oude Nederlands-Indië — 'Overall heerst verwarring, overall blijkt dat op de eenvoudigste dingen niet is gerekend, dat de eenvoudigste maatregelen niet zijn voorbereid. Is het wonder dat generaal Wavell, die zijn hoofdkwartier op Java had opgeslagen, weer schielijk de benen neemt?' (blz. 99). Het is niet onbelangrijk nog weer eens te vernemen hoe vreemd een buitenstaander tegenover militair-strategische zaken staat. Velen zullen indertijd Wertheim's indrukken hebben gedeeld. Velen ook zullen die impressies in de loop der jaren niet van zich af hebben kunnen schudden. De vraag is echter of er niet iets informatievers over die crisisperiode te schrijven valt dan de mening van een buitenstaander.

De 'bijwerking' van 'Indonesian Society in Transition' moet hoofdzakelijk gevonden worden in Wertheim's beschouwingen over de Indonesische samenleving onder Suharto. De hoofdstukken over het koloniale tijdvak en de Sukarno-periode bieden betrekkelijk weinig nieuws. Hoogtepunten in de 'bijwerking' zijn mijns inziens de hoofdstukken over de Chinezen ('van buffer tot zondebok') en Moslims ('meerderheid met minderheidsmentaliteit'). Over de achtergronden van de Untungcoup, Suharto's betrokkenheid hierbij en de communistenmoorden zal het laatste woord nog wel niet geschreven zijn. Wertheim's interpretatie van deze gebeurtenissen heeft dan ook slechts waarde als hypothese. Gezien de vele andere over deze coup in omloop zijnde hypothesen, zou ik willen wijzen op een onderwerp, dat mijns inziens ten onrechte van systematische aandacht verstoken blijft, al valt erover af en toe wat tussen de regels door te lezen.

Wertheim vraagt veel aandacht voor het belang van patronage-verhoudingen in koloniale en ontwikkelingslanden en wijst rond de Untungcoup nog eens in het bijzonder op de (vermoedelijk grote) invloed van deze relaties. Welke is echter de werking van soortgelijke verhoudingen naar buiten toe? Zeker ook rondom een neo-kolonie verknopen zich patronage-achtige banden. Het ligt zo voor de hand te vragen naar het verlengstuk van deze verbandingen in het wereldje van de Indonesië-vorsers. In hoeverre zijn naast multinationals ook universiteiten bij het

neo-kolonialisme betrokken? De nieuwsgierigheid wordt geprikkeld, maar allerm minst bevredigd wanneer Wertheim verwijst naar het werk van de 'nauw met Amerikaanse inlichtingendiensten samenwerkende prof. Guy Pauker' (bladz. 198). Op het gevaar af ermee in academische roddels te belanden, lijkt de 'sociologie van het Indonesië-onderzoek' een boeiend thema. Wertheim had hier een begin mee kunnen maken. Zijn belangstelling er voor mag blijken — behalve uit de omschrijving van Pauker — uit het constateren van een zekere veronachtzaming van het patronage-verschijnsel onder het kolonialisme, en uit het zoeken naar een verklaring voor dit verzuim (blz. 42-47).

G. Teitler

G. R. Mustert, **Van dubbeltjes en kwartjes. Een literatuurstudie over ongelijkheid in de Nederlandse inkomensverdeling**, Reeks Voorstudies en achtergronden, Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid, 1976, 102 p.

De politieke strijd spitst zich in de jaren '70 vooral toe op de maatschappelijke verdeling van allerlei zaken. Het is daarom toe te juichen dat de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid de afgelopen jaren nogal wat aandacht heeft besteed aan de ongelijkheidsproblematiek in ons land, ter versterking van de wetenschappelijke basis van een samenhangend verdelingsbeleid. Vorig jaar verscheen een rapport aan de regering met beleidsaanbevelingen 'Over sociale ongelijkheid'. Daaraan vooraf gingen enkele voorstudies over afzonderlijke verdelingen. Zo schreef dr. Mustert, als medewerker van het bureau van de Raad, een literatuurstudie over de ongelijkheidsproblematiek in de inkomensverdeling in ons land. Hij beoogt daarin een analyse en interpretatie te bieden van materiaal dat eerder in opdracht van de Raad werd bijeengebracht ter inventarisatie van bestaande kennis en inzichten. Doelstelling en karakter van het rapport maken het de moeite van bespreking waard; ook omdat belangrijke conclusies ervan zijn overgenomen in voorgenoemd rapport aan de regering.

De hoofdmoot van het verhaal wordt gevormd door een analyse van na-oorlogse ontwikkelingen in de inkomensverdeling en door een bespreking van pogingen tot verklaring van de diverse te onderscheiden inkomensverdelingen (i.c. categoriaal, functioneel, personeel, secundair). Daarbij geeft Mustert tevens een summiere bespreking van pro's en contra's van enkele vaak voorgestelde maatstaven voor het meten van inkomensongelijkheid, en doet hij verder een poging het normatieve denken met betrekking tot inkomensverschillen te ordenen aan de hand van enkele functies die het inkomen heeft voor mensen. Na de feiten, het normatieve denken, en de verklaringspogingen, komen ook de mogelijkheden tot verdere nivellering aan bod via een evaluatie van voorgestelde, daarop gerichte maatregelen. Aan dit alles gaat vooraf een zogenaamde 'pseudo-historische' schets van de van elkaar onderscheiden processen van inkomensvorming en inkomensverdeling. Een slothoofdstuk geeft een samenvatting en conclusies. Toegevoegd zijn verder twee appendices: een korte toelichting bij het gebruikte cijfermateriaal en een uiteenzetting van de maatstaf van Theil voor het meten van ongelijkheid.

Een aantal hoofdpunten van het verhaal wil ik hieronder nader aangeven, gepaard aan daarop uit te oefenen kritiek.

Voor de analyse van feitelijke ontwikkelingen trekt de belangstelling. Mustert geeft hier geen analyse en interpretatie van de bevindingen van anderen, maar biedt